

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะ เป็นการเสนอผลสรุปของการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนการอภิปรายและเสนอแนะตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัยโดยย่อดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดวิชาอาเซียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดวิชาอาเซียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 119 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาอาเซียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และครูแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2533 ซึ่งแยกได้ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียน	119	คน
ครูผู้สอนวิชาอาชีพ	230	คน
ครูแนะแนว	119	คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแยกเป็น 3 ฉบับ คือ สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาอาชีพ และครูแนะแนว เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้นจำนวน 468 ฉบับ ได้รับกลับคืน จำนวน 404 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.32 เป็นแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียน 105 ฉบับ ของครูผู้สอนวิชาอาชีพ 194 ฉบับ และของครูแนะแนว 105 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และหาค่าร้อยละเป็นรายข้อ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

- 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาอาชีพที่เปิดสอนในแต่ละกลุ่มงาน
- 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาอาชีพและครูแนะแนว

4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียน ประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาอาชีพ และครูแนะแนว

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-45 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 11-15 ปี เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรวิชาอาชีพ

1.2 ครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-35 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกการประถมศึกษา วิชาโทศิลปศึกษา มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพต่ำกว่า 5 ปี เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แต่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ ครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนวิชาอาชีพในกลุ่มงานผลิต (เกษตรพืช) โดยมีความสอนน้อยกว่า 15 คาบต่อสัปดาห์ และส่วนใหญ่มีการสอนวิชาอื่น ๆ นอกเหนือจากวิชาอาชีพ ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ และมีงานหน้าที่อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการสอน คือ งานวิชาการ โรงเรียน

1.3 ครูแนะแนวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกการประถมศึกษา วิชาโทจิตวิทยาการแนะแนว มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการแนะแนวต่ำกว่า 5 ปี เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และการจัดกิจกรรมแนะแนว แต่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ ครูแนะแนวส่วนใหญ่

รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมแนะแนวน้อยกว่า 5 คาบต่อสัปดาห์ มีวิชาที่สอนนอกเหนือจากการปฏิบัติงานในฝ่ายแนะแนว คือ วิชาภาษาไทย และงานที่ได้รับมอบหมายส่วนใหญ่เป็นงานวิชาการ

2. วิชาอาชีพที่เปิดสอนในแต่ละกลุ่มงาน

โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนวิชา ช 011 การปลูกพืชผักสวนครัว ในกลุ่มงานผลิต (เกษตรพืช) วิชา ช 012 การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ในกลุ่มงานผลิต (เกษตรสัตว์) วิชา ช 0158 ช่างถนอมอาหาร ในกลุ่มงานผลิต (คหกรรมศาสตร์) วิชา ช 0113 ช่างผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น ในกลุ่มงานผลิต (อุตสาหกรรม) วิชา ช 023 ช่างเสื้อผ้าสตรีเบื้องต้น ในกลุ่มงานบริการ (คหกรรมศาสตร์) และวิชา ช 0261 ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ในกลุ่มงานบริการ (อุตสาหกรรม)

3. สภาพการจัดวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

3.1 การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ ครูวิชาการโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และกรรมการศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เกี่ยวกับการจัดแผนการเรียน ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนมีการกำหนด โดยส่วนใหญ่ยึดหลักการเกี่ยวกับความสอดคล้องกับสภาพความพร้อมของโรงเรียน การสนองความต้องการของท้องถิ่นด้านอาชีพ และการสนองคามสนใจ ความสามารถและความถนัดของนักเรียน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในฐานะ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ และความพร้อมของบุคลากร ส่วนครูแนะแนวส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในฐานะ คณะกรรมการวิชาการของโรงเรียน และผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจ ความถนัดและความสามารถของนักเรียน

การเตรียมบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมบุคลากรเพื่อดำเนินการจัดสอนวิชาอาชีพ โดยการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตร แผนการสอนและกิจกรรมการสอน

และส่วนใหญ่มีการเตรียมการจัดครูเข้าสอน โดยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวครู และความพร้อมของโรงเรียนก่อนเปิดแผนการเรียน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในฐานะผู้เสนอแนะแนวทางในการจัดครูเข้าสอน และให้ข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิ ความสนใจ และประสบการณ์ของบุคลากรตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับวิทยาการพิเศษภายนอกโรงเรียน

การเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดหาคู่มือการใช้หลักสูตร แผนการสอนให้ครูและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรให้ครู สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โดยครูผู้สอนแต่ละคนจัดทำเอง และกลุ่มโรงเรียนเชิญครูไปร่วมกันจัดทำ

การเตรียมสื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดแนวทางในการเลือกสื่อการสอน โดยยึดหลักการเกี่ยวกับการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และคำนึงถึงประโยชน์และคุณค่าในการเรียนรู้ที่นักเรียนจะได้รับ สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดเตรียมสื่อการสอนโดยการศึกษาแผนการสอนและจัดรายการสื่อที่ต้องใช้และการเลือกใช้สื่อที่ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรม

การเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสถานที่ที่สอนและฝึกงาน โดยจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เพียงพอและใช้การได้ดี และจัดสถานที่ที่สอนและฝึกงานให้พร้อมที่ผู้เรียนจะเข้าใช้ทันที ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้จัดเตรียมสถานที่ที่สอนและฝึกงาน โดยจัดเนื้อที่ไว้สอยภายในโรงฝึกงานให้เหมาะสมและสำรวจจำนวนนักเรียนที่สนใจจะไปฝึกงาน

การจัดเตรียมบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนวโดยตรง ส่งเสริมให้บุคลากรแนะแนวมีความรู้ และประสบการณ์ เช่น ศึกษาดูงาน อบรมสัมมนา ส่วนครูแนะแนวส่วนใหญ่จัดเตรียมบริการแนะแนวโดยจัดทำแบบ

สอบถาม จัดเตรียมข้อมูลสนเทศ จัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาไม่สามารถตัดสินใจเลือกแผนการเรียนได้ ศึกษาข้อมูลนักเรียนรวบรวมเป็นรายกลุ่ม รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น เพื่อจัดให้นักเรียนทำเป็นงานพิเศษนอกเวลาเรียน และจัดทำเอกสารประกอบการเลือกเรียนวิชาอาชีพ

การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ครูวิชาการ และผู้บริหารโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผล และจัดประชุมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวัดผลและประเมินผล กำหนดให้ครูผู้สอนร่างข้อสอบวิเคราะห์ข้อสอบ สำหรับครูแนะแนว ส่วนใหญ่จัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน การเตรียมการประเมินผลการจัดบริการแนะแนวส่วนใหญ่จะมีการกำหนดแผนการประเมินผลเป็นระยะ ๆ และเมื่อสิ้นปีการศึกษา

การเตรียมการนิเทศและติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูผู้สอน และส่งเสริมให้ครูไปศึกษาอบรมหาความรู้เพิ่มเติม

3.2 การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมครูให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่น ศึกษาต่อ อบรม ดูงาน และจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบทดลองปฏิบัติจริง แบบลารีต และแบบบรรยาย

การใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ให้คำแนะนำแก่ครูในการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร และจัดประชุมปฏิบัติการให้ครูจัดทำแผนการสอน ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้หนังสือสำหรับครู แผนการสอนและคู่มือหลักสูตร โดยมีผู้ให้คำแนะนำในการจัดทำหรือใช้ ได้แก่ ครูวิชาการโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียน

การใช้สื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาทางวิชาการ เกี่ยวกับการใช้สื่อ สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่เลือกใช้สื่อประกอบการสอนประเภทหนังสืออ่าน ประกอบ เช่น นิตยสาร วารสาร เอกสาร และมีการสาธิตการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ใหม่ ๆ ทุกครั้งในการสอน

การใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ห้องปฏิบัติการ และโรงฝึกงานในโรงเรียน และสถานที่ฝึกงานที่บ้านนักเรียน ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ห้อง ปฏิบัติการและโรงฝึกงานในโรงเรียน และฝึกหัดงานอาชีพที่บ้านต่อเนื่องจากโรงเรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีการ จัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา จัดให้มีการสร้างข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ และนำ ผลการวิเคราะห์จากการวัดผลประเมินผลการเรียนมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผลระหว่างเรียนและหลังการเรียน ส่วนการวัดผลและ ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนส่วนใหญ่พิจารณาจากผลงาน ที่นักเรียนปฏิบัติได้ และ เจตคติและนิสัยที่ดีต่อการทำงาน

การจัดการบริการแนะแนว ครูแนะแนวส่วนใหญ่รวบรวมข้อมูลของนักเรียน เป็นรายบุคคล โดยวิธีสอบถามนักเรียน และการจัดทำระเบียบและสม การจัดการบริการสนเทศให้ แก่นักเรียนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบต่อสัปดาห์ และจัดป้ายสนเทศให้ข่าวสารด้าน การศึกษาและอาชีพ การจัดการบริการข้อมูลด้านอาชีพส่วนใหญ่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของอาชีพ และประเภทของอาชีพ การจัดการบริการให้คำปรึกษาส่วนใหญ่ให้คำปรึกษานักเรียนเป็นกลุ่ม การ จัดประสบการณ์ด้านวิชาอาชีพส่วนใหญ่จัดประชุมชี้แจงนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาอาชีพ การ จัดบริการติดตามผลส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถามนักเรียนและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการ เรียนวิชาอาชีพ

3.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

การติดตามผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถามจากครูผู้สอนวิชาอาชีพ และครูวิชาการโรงเรียน ครูแนะแนวส่วนใหญ่ติดตามผลการเตรียมการจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพ โดยวิธีการสอบถามจากนักเรียน และสอบถามจากครูที่ปรึกษา

การติดตามผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีซักถามนักเรียนและครูผู้สอน และสังเกตจากการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ใช้แบบสอบถามและโรงเรียนจัดประชุมครู การติดตามผลการจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพ ครูแนะแนวส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถามจากนักเรียน สอบถามจากครูที่ปรึกษาและสอบถามจากครูวิชาการโรงเรียน

การประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดให้ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูแนะแนวมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ โดยการประเมินผลการดำเนินการจัดและประเมินผลการติดตามผลการจัดวิชาอาชีพ สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ มีการประเมินผลการดำเนินการจัดและการประเมินผลการติดตามผลการจัดวิชาอาชีพ การประเมินผลการจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพ มีการกำหนดบุคลากรผู้ที่มีส่วนร่วม ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ผู้บริหาร และครูที่ปรึกษา

4. ปัญหาการจัดวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

4.1 ปัญหาการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่มีไม่เพียงพอ และครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาที่

ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรภายในโรงเรียน และผู้รับผิดชอบการจัดแผนการเรียนไม่เห็นความสำคัญ

การจัดเตรียมบุคลากร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ บุคลากรมีไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอและงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอนมีไม่เพียงพอ ส่วนการจัดครูเข้าสอนวิชาอาชีพ ปัญหาที่โรงเรียนพบ ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ และจัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามวุฒิ

การจัดเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ งบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรไม่เพียงพอ และครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร และครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการสอนร่วมกับทางกลุ่มโรงเรียน

การจัดเตรียมสื่อการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ งบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับผลิตสื่อมีไม่เพียงพอ และครูขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อ ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อมีไม่เพียงพอ และความรู้และทักษะในการผลิตสื่อมีไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ อุปกรณ์และเครื่องมือภายในโรงฝึกงานยังมีไม่พร้อมและอาคารและโรงฝึกงานที่สอดคล้องกับแขนงวิชาที่เปิดสอนยังมีไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ อาคารสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานมีไม่เพียงพอ และการจัดตารางสอนไม่สะดวกต่อการส่งนักเรียนไปฝึกงาน

การจัดเตรียมบริการแนะแนว ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการแนะแนวโดยตรง และบุคลากรผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานแนะแนวมีไม่เพียงพอ สำหรับปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบในการจัดเตรียมรวบรวมข้อมูลของนักเรียนแต่ละบุคคลด้านการศึกษาและอาชีพ ได้แก่ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีไม่เพียงพอ และบุคลากรแนะแนวมีความรู้ไม่เพียงพอ ในด้านการจัดการเตรียมให้บริการข่าวสารเกี่ยวกับวิชาอาชีพแก่นักเรียน ปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ งบประมาณมีไม่เพียงพอ และบุคลากรมีความรู้ไม่เพียงพอ ปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบในการจัดเตรียมบริการให้คำปรึกษา ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดเตรียมงานยังมีไม่เพียงพอและการจัดหาทุนให้นักเรียนยังไม่พอ การเตรียมจัดประสบการณ์วิชาชีพให้นักเรียน ปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ การจัดหาทุนให้นักเรียนยังไม่เพียงพอ และนักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงานนอกเวลาเรียน

การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผล ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ บุคลากรผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผลมีไม่เพียงพอ และครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลไม่เพียงพอ ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำเครื่องมือวัดผลมีไม่เพียงพอ และครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบในการเตรียมจัดบริการติดตามผลนักเรียนในการเรียนวิชาอาชีพ ได้แก่ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ และวัสดุอุปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอ ในการจัดเตรียมการติดตามประเมินผล การจัดบริการแนะแนวสำหรับนักเรียน ปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานมีจำนวนไม่เพียงพอ และบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ งบประมาณสนับสนุนการนิเทศและติดตามผลมีจำกัด ขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการนิเทศ และครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ

4.2 ปัญหาการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่

ครูขาดความรู้และทักษะในการเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนและเนื้อหาวิชา และไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแนะนำครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ เอกสาร คู่มือสำหรับให้ครูศึกษาหาความรู้มีไม่เพียงพอ และขาดความรู้และเทคนิคในการใช้วิธีสอนที่เหมาะสม

การใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ เอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตรระเบียบต่าง ๆ มีไม่เพียงพอ และขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแนะนำครูเกี่ยวกับวิธีใช้และจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ด้านการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำยังมีไม่เพียงพอ และไม่มีเวลาจัดทำ

การใช้สื่อประกอบการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูยังขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อการสอน และขาดการแนะนำและติดตามผลการใช้สื่อการสอนของครู ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ สื่อการสอนที่โรงเรียนจัดให้มีไม่เพียงพอ และสื่อที่ได้รับจัดสรรไม่มีคุณภาพ

การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบในการส่งนักเรียนไปฝึกงานนอกสถานศึกษา ได้แก่ ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ห่างจากสถานฝึกงานมากเกินไป และแหล่งวิทยากร สถานประกอบการที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับสาขาวิชาอาชีวะที่โรงเรียนเปิดสอน ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ในการใช้สถานที่ฝึกงานในโรงเรียน ได้แก่ สถานที่คับแคบไม่เหมาะสมกับนักเรียน และที่ตั้งของสถานที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการใช้งาน ส่วนปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบในการส่งนักเรียนไปปฏิบัติงานนอกสถานศึกษา ได้แก่ สถานฝึกงานอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน และโรงฝึกงานตามแหล่งวิทยากร สถานประกอบการที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน

การวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหา ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนพบได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผลภาคทฤษฎีมีไม่เพียงพอ ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้มีไม่เพียงพอ และความรู้ความเข้าใจในการสร้างข้อสอบ วิเคราะห์ข้อสอบมีไม่เพียงพอ

การจัดบริการแนะแนว ด้านการรวบรวมข้อมูลของนักเรียน เป็นรายบุคคล ปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอและบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ปัญหาในการจัดบริการสนเทศแก่นักเรียนที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดป้ายนิเทศมีไม่เพียงพอ สถานที่จัดบริการสนเทศมีไม่เพียงพอ และบุคลากรแนะแนวมีความรู้เกี่ยวกับบริการสนเทศไม่เพียงพอ ด้านการจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ นักเรียนขาดความสนใจที่จะเข้ารับบริการ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ และสถานที่ให้คำปรึกษามีไม่เพียงพอ สำหรับปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบในการจัดส่งนักเรียนไปฝึกงาน ได้แก่ สถานฝึกงานอาชีพอยู่ห่างไกล การวางแผนการนิเทศนักเรียนฝึกงานยังไม่มี ส่วนปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบในการจัดบริการติดตามผลนักเรียนในการเรียนวิชาอาชีพ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ และบุคลากรแนะแนวมีความรู้ไม่เพียงพอ

4.3 ปัญหาการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ เครื่องมือในการติดตามประเมินผลยังไม่มี และขาดการกำหนดแนวทางการติดตามประเมินผลที่ชัดเจน ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการเตรียมการจัดวิชาอาชีพและขาดเครื่องมือสำหรับการติดตามประเมินผล สำหรับปัญหาการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดบริการแนะแนว ปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดบริการแนะแนวมีไม่เพียงพอและบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ยังไม่มีการนำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงองค์ประกอบของการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ และเครื่องมือในการติดตามประเมินผลยังไม่มี ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ขาดเครื่องมือสำหรับการติดตามประเมินผล และครูขาดความรู้ความเข้าใจในการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดบริการแนะแนว ปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวไม่เพียงพอ

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจ สมควรนำมาอภิปรายผลและเสนอแนะดังนี้

1. สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง 31-35 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกการประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพต่ำกว่า 5 ปี เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แต่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ หากพิจารณาจากผลการวิจัยแล้วมีข้อน่าสังเกตคือ ครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่จบวิชาเอกการประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพต่ำกว่า 5 ปี และส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า เรื่องนี้น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากครูผู้สอนอาจขาดความเข้าใจในการดำเนินการ

1.2 ครูแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า ครูแนะแนวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกการประถมศึกษา มีประสบการณ์ด้านการแนะแนวต่ำกว่า 5 ปี และไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ จากผลการวิจัยมีข้อที่น่าสังเกตคือ ครูแนะแนวส่วนใหญ่จบวิชาเอกการประถมศึกษา และไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุดังกล่าวอาจทำให้การจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ประสบปัญหา ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ที่ทำหน้าที่แนะแนวได้ด้อยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระที่จะให้การแนะแนวและวิธีการในการแนะแนว

2. วิชาอาชีพ ที่เปิดสอนในแต่ละกลุ่มงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนวิชา ช 011 การปลูกพืชผักสวนครัว ช 012 การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ช 0158 ช่างถนอมอาหาร ช 0113 ช่างผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น ช 023 ช่างเสื้อผ้าสตรีเบื้องต้น และวิชา ช 0261 ช่างเดินสายไฟไฟฟ้าในอาคาร จากผลการวิจัยแสดงว่า รายวิชาอาชีพที่โรงเรียนเปิดสอนส่วนใหญ่เป็นอาชีพทั่ว ๆ ไป ที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ หรืออาจจะเป็นอาชีพเสริมรายได้ นอกจากนี้ยังแสดงถึงความพยายามของโรงเรียนในการนำทรัพยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพอีกทางหนึ่งด้วย เพราะวิชาอาชีพเหล่านี้ได้มีการปฏิบัติอยู่ทั่วไปในชุมชนอยู่แล้ว

3. สภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

3.1 การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ครูวิชาการโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและกรรมการศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดแผนการเรียน โดยพิจารณาจากความพร้อมของโรงเรียน มีครูผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์และบุคลากร ครูแนะแนวเป็นคณะกรรมการวิชาการโรงเรียน ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร กุสุวรัตน์ (2532) ที่พบว่า การจัดแผนการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดนโยบายในการจัดแผนการเรียน โดยพิจารณาจากความพร้อมของ โรงเรียน ด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ มีครูผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลและหัวหน้าฝ่ายแนะแนวเป็น คณะกรรมการวิชาการโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นสำคัญในการจัดแผนการเรียนของทางโรงเรียน นอกจากจะพิจารณาความพร้อมของโรงเรียนแล้ว ควรพิจารณาข้อมูลจากความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่ต้องการให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่น ตลอดจนสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และท้องถิ่น และส่งเสริมความถนัด ความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล ถึงขีดสูงสุดตามศักยภาพที่มีอยู่ (กรมวิชาการ, 2533) ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่มีจำนวนไม่เพียงพอ และบุคลากรภายในโรงเรียน ขาดความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า ปัญหาในการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านวิชาอาชีพในท้องถิ่นและวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรหาแนวทางแก้ไข โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและคุ้มค่า พัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมในโอกาสต่าง ๆ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์

ศูนย์วิทยพัทยากร

การเตรียมบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตร แผนการสอนและกิจกรรมการสอน และครูมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการจัดครูเข้าสอน โดยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวครู และความพร้อมของโรงเรียนก่อนเปิดแผนการเรียน ซึ่งประเด็นการจัดครูเข้าสอน โดยการสำรวจความพร้อมของโรงเรียนก่อนเปิดแผนการเรียนนั้น สอดคล้องกับการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า การจัดครูเข้าสอนโรงเรียนทุกโรงเรียนมีการสำรวจความพร้อมของโรงเรียนก่อนเปิดแผนการเรียน และ

จัดครูเข้าสอนตามวุฒิ วิชาเอก โท ผู้วิจัยเห็นว่า การเตรียมบุคลากรของทางโรงเรียนดังกล่าว ได้ปฏิบัติตามแนวทางที่กรมวิชาการกำหนด คือ การเตรียมบุคลากรในระดับโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่โดยตรงในการจัดเตรียมครูก่อนเข้าชั้นเรียน ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้ จัดประชุมชี้แจงหลักสูตร แผนการสอน กิจกรรมที่จะใช้ในการสอนแต่ละระดับชั้นให้เป็นที่เข้าใจ (กรมวิชาการ 2521) ส่วนปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน และจัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามวุฒิ ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการจัดแผนการเรียนของโรงเรียน เพราะไม่สามารถจัดแผนการเรียนให้กว้างขวางและสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิรมล ธรรมอำนายสุข (2530) และวิเชียร ภู่อุวรรณ (2532) ที่พบว่า บุคลากรที่มีความสามารถในการสอนวิชาอาชีวะมีจำนวนจำกัด ขาดงบประมาณในการจัดหาบุคคลภายนอกมาช่วยสอน และจัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามวุฒิ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาช่วยสอน และประสานงานกับโรงเรียนมัธยมศึกษาใกล้เคียง ศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียน หรือศูนย์วิชาการจังหวัด เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยากร เพื่อขอความร่วมมือต่อไป

การเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดหาคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือครู แผนการสอนให้ครูได้ศึกษาและครูผู้สอนส่วนใหญ่แต่ละคนจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภู่อุวรรณ (2532) ที่พบว่า ในการจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการจัดหาคู่มือการใช้หลักสูตร แผนการสอนให้แก่ครู ซึ่งประเด็นที่โรงเรียนจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรให้ครูได้ศึกษานั้น นับว่าเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสมและควรดำเนินการต่อไป เพราะเอกสารประกอบหลักสูตรนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แผนการสอน ที่ครูแต่ละคนจัดทำด้วยตนเองนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะในการจัดทำแผนการสอนนั้นจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ลักษณะของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนและท้องถิ่น ซึ่งข้อมูลส่วนนี้ครูผู้สอนย่อมทราบดี แต่ทั้งนี้ควรจะ

ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนในการจัดหาสื่อหรืออุปกรณ์ให้แก่ครู หรือประสานงานกับหน่วยงานสถานประกอบการ สถานฝึกอาชีพในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการสอนของครู หรืออาจเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในการจัดทำแผนการสอนของครู ให้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533) ในส่วนของปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ งบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรไม่เพียงพอ และครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจัดส่งครูเข้ารับการอบรม หรือสัมมนาเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เมื่อมีโอกาส หรือจัดประชุมปฏิบัติการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร มาให้ความรู้แก่ครู รวมทั้งการจัดให้ครูไปดูงานจากโรงเรียนมัธยมศึกษาพี่เลี้ยง หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาใกล้เคียง ส่วนด้านของงบประมาณ โรงเรียนควรดำเนินการของงบประมาณเพิ่มเติม หรือติดต่อขอบริจาคจากชุมชน

การเตรียมสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่นำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและคำนึงถึงประโยชน์และคุณค่าในการเรียนรู้ที่นักเรียนจะได้รับ โดยการศึกษาแผนการสอนและจัดรายการสื่อที่ต้องใช้ ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนเห็นความสำคัญและความจำเป็นของสื่อการเรียน โดยเฉพาะการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับที่กรมวิชาการ (2524) ได้กล่าวเอาไว้ว่า การนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมานำใช้นับว่าเป็นส่วนสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มวิชานี้ โรงเรียนควรจัดหาหรือนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลากร แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ ฯลฯ เพราะกิจกรรมที่ปฏิบัติในวิชาการงานและอาชีพควรจะสอดคล้องกับลักษณะความต้องการของท้องถิ่น ส่วนในด้านปัญหาผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ งบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับผลิตสื่อมีไม่เพียงพอและครูขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ์ (2532) ที่พบว่า ครูมีความรู้ในการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ในการ

ผลิตสื่อมีไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการผลิตสื่อการสอนด้วยวัสดุราคาถูก และขอความร่วมมือจากหน่วยงานเอกชนเพื่อช่วยเหลือในเรื่องของงบประมาณเท่าที่สามารถจะดำเนินการได้

การเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เพียงพอ และใช้การได้ดี จัดสถานที่ที่สอนและฝึกงานให้พร้อมที่ผู้เรียนจะเข้าใช้ทันที และการจัดเนื้อที่ใส่สอยภายในโรงฝึกงานให้เหมาะสม ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนเห็นความสำคัญของการเตรียมสถานที่ที่สอนและฝึกงานเป็นอย่างดี ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสม ดังที่ สุทธิ ประจงศักดิ์ และศิริกุล ไทนิทัศน์ (2525) กล่าวว่า การเรียนการสอนวิชาอาชีพ จำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการสร้างกิจนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน การจัดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติ จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องจัด และต้องสร้างขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานที่ฝึกปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกับการปฏิบัติงานอาชีพจริง ๆ ส่วนปัญหาพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ อุปกรณ์และเครื่องมือภายในโรงฝึกงานยังมีไม่พร้อม อาคารและโรงฝึกงานที่สอดคล้องกับแขนงวิชาที่เปิดสอนยังมีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า อุปกรณ์และเครื่องมือในโรงฝึกงานยังมีไม่พร้อม และอาคารและโรงฝึกงานที่สอดคล้องกับแขนงวิชาที่เปิดสอนยังมีไม่เพียงพอ ปัญหาดังกล่าวอาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุที่โรงเรียนประถมศึกษาได้รับจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ แนวทางแก้ไขก็คือ ของบประมาณเพิ่มเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ หรือก่อนเปิดแผนการเรียน โรงเรียนควรมีข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการของท้องถิ่น การสนับสนุนของท้องถิ่นด้านอาชีพ ตลอดจนศักยภาพของโรงเรียน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสินใจว่าโรงเรียนจะเปิดสอนรายวิชาใดบ้าง

การจัดเตรียมบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ จัดให้มีบุคลากรผู้รับผิดชอบงานแนะแนวโดยตรง ส่งเสริมให้บุคลากรแนะแนวมีความรู้และประสบการณ์ เช่น ศึกษาดูงาน อบรม สัมมนา จัดเตรียมบริการแนะแนวโดยการจัดทำแบบสอบถาม จัดเตรียมข้อมูลสนเทศ จัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาไม่สามารถตัดสินใจเลือกแผนการเรียน ได้ ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายกลุ่ม รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เพื่อจัดให้นักเรียนทำเป็นงานพิเศษนอกเวลาเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภู่อุวรรณ (2532) ที่พบว่า โรงเรียนจัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนวโดยตรง ส่งเสริมให้บุคลากรแนะแนวได้เพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ โดยมีฝ่ายแนะแนวจัดเตรียมบริการแนะแนวโดยการจัดทำแบบสอบถาม วางแผนการปฐมนิเทศนักเรียน ศึกษาข้อมูลนักเรียน เป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม ติดต่อหน่วยราชการ และเอกชนเพื่อหาทุนการศึกษาให้นักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นที่โรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรแนะแนวมีความรู้และประสบการณ์ เช่น ศึกษาดูงาน อบรม สัมมนา นับว่าเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับครูแนะแนวในโรงเรียน ประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะงานแนะแนวเป็นงานใหม่สำหรับครูแนะแนว ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์ในด้านการแนะแนวต่ำกว่า 5 ปี และ ไม่ได้เรียนจบทางด้านการแนะแนวมาโดยตรง ส่วนในด้านการจัดบริการแนะแนว ผู้วิจัยเห็นว่า ครูแนะแนวมีการจัดบริการแนะแนวครบทั้ง 5 งาน คือ การบริการสำรวจข้อมูล การบริการสนเทศ การบริการให้คำปรึกษา การบริการจัดวางตัวบุคคล และการบริการติดตามผล และประเมินผล (กรมวิชาการ, 2529) ส่วนในด้านปัญหาผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการแนะแนวโดยตรง และบุคลากรผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานแนะแนวมีไม่เพียงพอ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดเตรียมบริการแนะแนวยังมีไม่เพียงพอ การจัดหาทุนให้นักเรียนยังมีไม่เพียงพอ และนักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงานนอกเวลาเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจัดประชุมชี้แจง เกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวให้แก่ครูภายในโรงเรียนทราบ เพื่อร่วมมือกันช่วยเหลือนักเรียนแก้ปัญหา ถ้าครูในโรงเรียนร่วมมือกันอย่างจริงจัง ก็จะช่วยลดภาระของครูแนะแนวและปัญหาขาดแคลนบุคลากรแนะแนวก็จะลดลงไป

การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ครูวิชาการและผู้บริหารโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผล และจัดประชุมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวัดผลและประเมินผล กำหนดให้ครูผู้สอนสร้างข้อสอบใช้เอง ผู้วิจัยเห็นว่า ในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือ ครูผู้สอน ซึ่งใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด จะต้องเตรียมเนื้อหาสาระที่จะสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และต้องกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลด้วยตนเอง ซึ่งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่ประเมินผลการเรียน โดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียน ในเรื่องของเกณฑ์และแนวดำเนินการ เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน (กรมวิชาการ, 2533) ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของกลุ่มโรงเรียน และครูผู้สอนที่จะต้องร่วมกันวางแผน ดำเนินการเพื่อให้สามารถจัดการวัดผลประเมินผลได้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่วนปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ ได้แก่ บุคลากรผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผลมีไม่เพียงพอ ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำเครื่องมือวัดผลมีไม่เพียงพอ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภู่อุสรณ์ (2532) ที่พบว่า ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลไม่เพียงพอ เอกสารคู่มือการประเมินผลมีไม่เพียงพอ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์พิศ ทะคง (2526) ที่พบว่า บุคลากรแนะแนวยังมีไม่เพียงพอ ดังนั้นแนวทางในการแก้ไข ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรประสานงานเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนร่วมกับกลุ่มโรงเรียน กำหนดโครงการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการวัดผลประเมินผล จัดพิมพ์เอกสารคู่มือการวัดผลประเมินผลเผยแพร่ จัดทำเครื่องมือวัดผลร่วมกับโรงเรียนภายในกลุ่ม ส่วนปัญหาบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ โรงเรียนควรจัดประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลของครูแนะแนว และขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย จะเป็นการลดปัญหาเรื่องบุคลากรไม่เพียงพอได้

การเตรียมการนิเทศและติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูผู้สอน และส่งเสริมให้ครูไปศึกษาอบรมหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการนิเทศการศึกษาที่ Carter V. Good (1959) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาคือ ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาในการแนะนำครูหรือบุคคลอื่นที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการสอนให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ และยังสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการนิเทศที่ อาคม จันทรสุนทร (อ้างถึงใน กฤษณีน้าเพชร, 2520) กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการนิเทศสามารถใช้กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การให้ความรู้แก่ครู อาจจะเป็นการให้คำแนะนำ การจัดอบรม การประชุมนิเทศ ฯลฯ ส่วนปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ งบประมาณสนับสนุนการนิเทศ และติดตามผลจำกัด และครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดประชุมอบรมหรือ สัมมนาเกี่ยวกับการนิเทศ และติดตามผลให้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง หรือการจัดหาเอกสารคู่มือการนิเทศและติดตามผลให้ครูได้ศึกษาหาความรู้

3.2 การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบทดลองปฏิบัติจริง แบบสาธิตและแบบบรรยาย ผู้วิจัยเห็นว่า ในการดำเนินการของโรงเรียนที่มุ่งเน้นให้ครูนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่ดี และปฏิบัติได้สอดคล้องกับความมุ่งหวังของหลักสูตรฉบับปรับปรุงที่ต้องการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น โดยการนำทรัพยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนช่วยในการจัดกระบวนการเรียนการสอน (กรมวิชาการ, 2533) และการที่ครูใช้วิธีสอนแบบทดลองปฏิบัติจริง แบบสาธิตและแบบบรรยาย ก็นับว่ามีความเหมาะสม เพราะการปฏิบัติจริงจะทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและเกิดทักษะในงานอาชีพ แต่ก่อนที่จะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ครูควรมีการสาธิตให้นักเรียนดู เพื่อให้ นักเรียนทราบถึงวิธีการปฏิบัติตาม

ลำดับขั้นตอน การใช้เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัสดุอย่างถูกต้อง (สุทธิ ประจงศักดิ์ และศิริกุล ไทพิทักษ์, 2525) ในด้านปัญหา ผลการวิจัย พบว่า ครูขาดความรู้และทักษะในการเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนและเนื้อหาวิชา และเอกสาร คู่มือ สำหรับให้ครูศึกษาหาความรู้ไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภู่อุวรรณ (2532) และเชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า ครูขาดความรู้ และทักษะในการเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนและเนื้อหาวิชา และเอกสารหลักสูตร แบบเรียนคู่มือการใช้หลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดส่งครูเข้ารับการอบรม สัมมนา เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา หรือจัดให้ครูไปศึกษาดูงานจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ใกล้เคียง ตลอดจนการจัดให้มีระบบนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดหาเอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร ไว้ให้ครูได้ศึกษาอย่างเพียงพอ โดยการส่งเสริมให้ครูผลิตขึ้นใช้เอง หรือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือช่วยเหลือในการจัดหา เอกสารประกอบหลักสูตร

การใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ให้คำแนะนำแก่ครูในการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร จัดประชุมปฏิบัติการให้ครูจัดทำแผนการสอน ครูผู้สอนใช้หนังสือสำหรับครู แผนการสอน และคู่มือหลักสูตรเป็นเอกสารประกอบหลักสูตร โดยมีผู้ให้คำแนะนำในการจัดทำหรือใช้คือ ครูวิชาการโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การปฏิบัติของโรงเรียนในการให้คำแนะนำแก่ครูในการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร และจัดประชุมปฏิบัติการให้ครูจัดทำแผนการสอนนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะเอกสารประกอบหลักสูตร เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะทำให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนการสอน ซึ่งเป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตร ไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์การสอน และการวัดผลประเมินผล ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ในเวลาที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533) ในด้าน

ปัญหา จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ เอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร ระเบียบต่าง ๆ มีไม่เพียงพอ และความรู้ความเข้าใจในการจัดทำยังมีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิรมล ธรรมอำนวยสุข (2531) ที่พบว่า เอกสารประกอบการสอนไม่เพียงพอ ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำยังมีไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า หากจะให้ครูจัดทำขึ้นเอง น่าจะมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจ งบประมาณในการจัดทำและเวลา แนวทางแก้ไข ทางโรงเรียนควรจัดอบรมโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรมาให้ความรู้แก่ครู หากจะแก้ไขเรื่องงบประมาณ และเวลา ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะให้กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาร่วมกันจัดทำและมีการเผยแพร่ให้ถึงมือครูผู้สอนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้มีการจัดประชุมปฏิบัติการให้ครูจัดทำแผนการสอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนกำลังพยายามแก้ปัญหาที่ อยู่เช่นกัน

การใช้สื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้สื่อ ครูใช้สื่อประเภทหนังสืออ่านประกอบ เช่น นิตยสาร วารสาร เอกสาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้สื่อ มีการสาธิตสื่อการสอน ครูผู้สอนเลือกใช้สื่อประเภทหนังสือเรียน และหนังสืออ่านประกอบ ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนดำเนินการได้เหมาะสมแล้ว เกี่ยวกับการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะกิจกรรมที่ปฏิบัติในวิชาการงานและอาชีพ ควรจะสอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2524) รวมทั้งในด้านการส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการใช้สื่อ สำหรับประเด็นการเลือกใช้สื่อของครูนั้น กรมวิชาการ (2524) ได้กำหนดสื่อการเรียนวิชาอาชีพไว้ว่า การสอนกลุ่มการงานและอาชีพจะมุ่งเน้นการปฏิบัติหรือการลงมือทำจริง และกระทำอยู่เป็นประจำ ฉะนั้นสื่อการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนจึงได้แก่ หนังสือเรียนแต่ละรายวิชา คู่มือการสอน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทรัพยากรในท้องถิ่น และหนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ นิตยสาร วารสารต่าง ๆ ผู้วิจัย

เห็นว่าไม่มีสื่อการสอนชนิดใดที่เหมาะสมกับทุกจุดมุ่งหมาย ดังนั้นการจะเลือกใช้สื่อชนิดใด ย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอน ที่จะพิจารณาเลือกใช้สื่อการสอน โดยจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และกิจกรรมการสอน ตลอดจนอายุ สติปัญญาและประสบการณ์ของผู้เรียน ส่วนในด้านปัญหาการใช้สื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูยังขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อการสอน สื่อการสอนที่โรงเรียนจัดให้ไม่เพียงพอ และสื่อที่ได้รับจัดสรรไม่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติยา ดาระสวัสดิ์ (2529) ที่พบว่า โรงเรียน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตเอกสารเกี่ยวกับวิชาอาชีวะท้องถิ่น สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือ และวัสดุฝึกไม่เพียงพอ อุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งในการแก้ปัญหา นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดอบรมครู เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการใช้สื่อการสอน หรืออาจเชิญวิทยากรภายนอกมาให้คำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อการสอน พร้อมทั้งจัดหาคู่มือการผลิตและวิธีการใช้สื่อการสอนมาให้ให้ครูได้ศึกษา สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อขึ้นใช้เอง โดยการนำวัสดุในท้องถิ่นมาดัดแปลงเป็นสื่อการสอน หรืออาจติดต่อกับสถาบันหน่วยงานราชการ และเอกชนต่าง ๆ เพื่อขอสื่อการเรียนที่เหลือใช้

การใช้สื่อสถานที่ที่สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานในโรงเรียน และฝึกหัดงานอาชีพที่บ้านต่อเนื่องจากโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักขณา คำตรง (2533) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกงานในโรงฝึกงานของโรงเรียน ครูผู้สอนใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียนและให้นักเรียนฝึกหัดงานที่บ้าน ต่อเนื่องจากโรงเรียน และยังคงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติยา ดาระสวัสดิ์ (2529) และนิรมล ธรรมอำนายสุข (2531) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ใช้สถานที่ฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียน ที่มีใช้น้อย โดยส่วนใหญ่ส่งนักเรียนไปฝึกงานอาชีพกับผู้ปกครองที่บ้าน ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรดำเนินการให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานกับแหล่งวิทยากรและสถานประกอบการให้มากยิ่งขึ้น เพราะการจัดการเรียนการสอนอาชีพให้ได้ผลดีนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกประสบการณ์ในอาชีพที่เรียน

จากสภาพการณ์จริง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533) อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชาอาชีพที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักของวิชาอาชีพ มีความสามารถและทักษะในอาชีพ เพียงพอที่จะนำไปใช้ประกอบอาชีพตามควรแก่วัย (กรมวิชาการ, 2533) ในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญในการส่งนักเรียนไปฝึกงานนอกสถานศึกษา ได้แก่ ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากโรงฝึกงานมากเกินไป แหล่งวิทยากรและสถานประกอบการที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับสาขาวิชาอาชีพที่โรงเรียนเปิดสอน และครูผู้สอนเห็นว่าสถานที่ฝึกงานในโรงเรียนคับแคบไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักขณา คำตรง (2533) และเชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า พื้นที่ห้องปฏิบัติการไม่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน นักเรียนขาดความสนใจที่จะไปฝึกงาน สถานที่ฝึกงานอยู่ห่างไกล ผู้วิจัยเห็นว่า ก่อนที่จะเปิดสอนวิชาอาชีพใดนั้น โรงเรียนควรมีการสำรวจชุมชน เพื่อให้ทราบถึงทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการจัดสอนวิชาอาชีพ แหล่งฝึกอาชีพสำหรับนักเรียน เช่น แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ตลอดจนความต้องการของชุมชนด้านการประกอบอาชีพ และแนวโน้มของความต้องการด้านอาชีพ (ธีระ ชัยยุทธยรรยง, 2525) ทั้งนี้เพื่อที่โรงเรียนจะได้เปิดสอนวิชาอาชีพที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีในชุมชน

การวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีการทำจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา ครูผู้สอนใช้วิธีการวัดผลระหว่างเรียน และหลังการเรียน วัดผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยพิจารณาจากผลงานที่นักเรียนปฏิบัติได้ และนิสัยที่ดีต่อการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า ทุกโรงเรียนส่งเสริมให้หมวดวิชาทำจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา จัดสร้างข้อสอบวิเคราะห์ข้อสอบ ครูผู้สอนใช้วิธีการวัดผลระหว่างการเรียนและหลังการเรียน วัดผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียน จากผลงานของนักเรียนและเจตคติในนิสัยที่ดีในการทำงาน ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินการด้านนี้ได้เหมาะสม เพราะการวัดผลและประเมินผลมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนจะทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งในด้านความคิด จิตใจ และทักษะ โดยเฉพาะการวัดผลและ

ประเมินผลวิชาอาชีพ ซึ่งสามารถบ่งชี้ถึงคุณภาพของงาน นิสัยในการทำงาน และเจตคติที่ดีต่อการทำงาน (ปรีชา ชาทิมลาการ, 2524) ด้านปัญหาการวัดผลและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผลภาคทฤษฎีไม่เพียงพอ และความรู้ความเข้าใจในการจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้มีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2529) ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือในการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรแก้ปัญหาโดยการจัดฝึกอบรมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวัดผลและประเมินผล จัดหาเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่จำเป็นต้องใช้ให้แก่ครู พร้อมทั้งติดตามดูแล และนิเทศการปฏิบัติงานของครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

การจัดบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า ครูแนะแนวส่วนใหญ่จัดบริการแนะแนวครอบคลุมงานแนะแนวดังนี้ รวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวิธีสอบถามนักเรียน จัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบต่อสัปดาห์ จัดป้ายเสนอแนะให้ข่าวสารด้านการศึกษาและอาชีพ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของอาชีพ และประเภทของอาชีพ จัดบริการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม จัดประชุมชี้แจงนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาอาชีพ จัดบริการติดตามผล โดยวิธีการสอบถามนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าครูแนะแนวสามารถดำเนินการด้านนี้ได้ถูกต้อง เหมาะสมสอดคล้องกับการปฏิบัติงานแนะแนว ดังที่ อนุพงศ์ สุขเกษม (2527) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพว่า ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง ได้ข้อมูลที่ต้องการ ทันสมัยในด้านอาชีพ ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้นักเรียนตัดสินใจอย่างเหมาะสม จัดหางานให้นักเรียนทำหลังจากจบการศึกษา และติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว ในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ บุคลากรแนะแนว มีจำนวนไม่เพียงพอ บุคลากรแนะแนวมีความรู้ไม่เพียงพอ นักเรียนขาดความสนใจที่จะเข้ารับบริการ สถานฝึกงานอาชีพอยู่ห่างไกลมีข้อสังเกตจากผลการวิจัยว่า ปัญหาที่พบมากจากผลการวิจัยเล่มอื่น ๆ เช่น วิเชียร ภู่อุวรรณ (2531) และลักษณะ คำตรง (2533) ได้แก่ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ นักเรียนขาดความสนใจที่จะเข้ารับบริการ และสถานฝึกงานอาชีพอยู่ห่างไกล ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจัดหาเอกสารส่งเสริมความรู้

เกี่ยวกับการแนะนำให้ครูศึกษาค้นคว้า หรือจัดส่งครูเข้ารับการอบรมตามที่หน่วยงานอื่นจัดหรือจัดสัมมนาครูแนะนำในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะแก้ปัญหาบุคลากรไม่มีความรู้ ส่วนการแก้ปัญหา บุคลากรไม่เพียงพอ นั้น โรงเรียนควรจะให้ครูในโรงเรียนทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดบริการแนะนำ เพื่อเป็นการลดภาระของครูแนะนำ

3.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามจากครูผู้สอนวิชาอาชีพ และครูวิชาการโรงเรียน ส่วนครูแนะนำใช้วิธีการสอบถามจากนักเรียนและครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า การติดตามประเมินผลโดยวิธีการสอบถามเพียงอย่างเดียว เป็นการไม่เพียงพอ โรงเรียนน่าจะมีวิธีติดตามประเมินผลวิธีอื่นที่จะช่วยให้การติดตามประเมินผลชัดเจน เช่น การศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงาน การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้โรงเรียนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการติดตามประเมินผลให้ชัดเจนด้วย ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า เครื่องมือในการติดตามประเมินผลยังไม่มี ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรติดต่อหรือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มโรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาใกล้เคียงหรือหน่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ เพื่อขอความร่วมมือในการจัดหาเครื่องมือติดตามประเมินผล จัดประชุมครู ชี้แจงให้เห็นความสำคัญของการติดตามประเมินผล และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริง สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการพัฒนาได้ ทำให้วางแผนได้ตรงเป้าและแก้ปัญหาได้ตรงจุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532)

การติดตามผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถามจากครูผู้สอนวิชาอาชีพ และสังเกตจากการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ใช้แบบสอบถาม และโรงเรียนจัด

ประชุมครู ส่วนครูแนะแนวใช้วิธีการสอบถามจากนักเรียน ครูที่ปรึกษา และครูวิชาการ ซึ่งมีประเด็นที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของเชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) อยู่หลายประเด็น ได้แก่ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตจากการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ ชักถามจากครูผู้สอน นักเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และหมวดวิชาจัดประชุมครู ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนได้ใช้วิธีการประเมินหลาย ๆ วิธี อันได้แก่ วิธีการชักถาม สังเกต จัดประชุมชี้แจง ดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533) กล่าวว่า การติดตามผลเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจแก้ไขปรับปรุงวิธีการปฏิบัติให้ผลงานเป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มี การนำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงองค์ประกอบของการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ เครื่องมือในการติดตามประเมินผลยังไม่มี ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ แนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ โรงเรียนควรจะได้จัดทำ จัดหา เครื่องมือในการติดตามประเมินผล จัดอบรม สัมมนา ให้ความรู้เกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ เมื่อครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถสร้างเครื่องมือได้และนำวิธีการต่าง ๆ ไปใช้ในการติดตามประเมินผล จะได้นำผลการประเมินไปปรับปรุงนโยบาย แผนงาน ทัศนคติหลักสูตร ปรับปรุงกิจกรรมการเรียน สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล ตลอดจนการนิเทศติดตามผล เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดวิชาอาชีพต่อไป

การประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูแนะแนว มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ โดยการประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพและประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ โดยการประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ มีการกำหนดบุคลากรผู้มีส่วนร่วมได้แก่ ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ผู้บริหาร และครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า การประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ ยังไม่ครบกระบวนการในส่วนของการประเมินผลการเตรียมการ โรงเรียน ควร

จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน เป็นการควบคุมวัน เวลาที่จะปฏิบัติอย่างชัดเจน เมื่อปฏิบัติแล้วได้ผลอย่างไร ควรนำมาประชุมร่วมกันเพื่อหาข้อสรุป สำหรับใช้วางแผนการปฏิบัติงานต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดวิชาอาชีพ

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดวิชาอาชีพ ของโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยังมีปัญหาอยู่หลายประการ ทำให้โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการจัดการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุง แก้ไขโดยการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.1 ควรจะพิจารณาจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของโรงเรียน อันจะทำให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.2 ควรจัดทำ จัดหา เอกสารประกอบหลักสูตรให้เพียงพอกับความต้องการ พร้อมทั้งจัดประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการจัดทำหรือวิธีการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการสอน และการวัดผลและประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

2.1 ควรสำรวจแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ ทรัพยากรและวิทยากร ในท้องถิ่นหรือพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเผยแพร่ให้โรงเรียนภายในจังหวัด อำเภอ นำไปใช้ประกอบการจัดแผนการเรียนหรือการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2.2 ช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนในด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ให้สามารถจัดได้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นฉบับ

ปรับปรุง ศึกษานิเทศก์จังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ ควรทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในด้านวิชาการ การประชุม อบรม สัมมนา และการผลิตสื่อเกี่ยวกับวิชาอาชีพให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนเมื่อมีโอกาส

3. โรงเรียนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนให้การจัดวิชา อาชีพ ทั้งภายในและนอกโรงเรียน มีการประสานงานและร่วมมือกับชุมชน โดยให้โอกาสแก่ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดวิชาอาชีพ

3.2 ประสานงานกับอำเภอและจังหวัดในการจัดอัตรากำลังครูให้เพียงพอและ มีความรู้ความสามารถ ความถนัด เข้าสอน วิชาอาชีพได้อย่างเหมาะสม

3.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรม สัมมนา เพื่อ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการ แนะแนว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดหรือ เขตการศึกษา ซึ่งดำเนินการอยู่ในขณะนี้ทั้งหมด

2. ควรศึกษาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เกี่ยวกับการ จัดวิชาอาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน